

Asociace
pro mezinárodní
otázký
Association
for International
Affairs

Briefing Paper

České národní zájmy po Fiskální smlouvě?

—

Červen 2012

České národní zájmy po Fiskální smlouvě?

—

Vít Dostál, Arnošt Marks

Červen 2012

Přehled hlavních evropských událostí od podpisu Fiskální smlouvy¹

Od podpisu **Fiskální smlouvy** na začátku března, který byl v České republice obšírně diskutován, prošla Evropská unie a její členské státy dalším dynamickým vývojem. Proběhly prezidentské a parlamentní volby ve Francii a dvojí parlamentní volby v Řecku. Do ekonomických potíží se dostalo Španělsko a Kypr. Diskutovaly se další kroky na evropské úrovni v podobě prorůstových opatření, bankovní unie a z Německa začaly přicházet obecněji formulované teze o nezbytnosti Evropy více rychlostí.

Po prvních (květových) volbách v **Řecku** se nepodařilo sestavit koaliční vládu a projevil se trend posilování extrémistických stran, které odmítají členství v eurozóně nebo současnou podobu dohod o úsporných opatřeních. Vzestup extrémistů, především radikálně-levicové strany SYRIZA, pokračoval i v opakovaných (červnových) volbách. Koalice stran podporujících setrvání v eurozóně za současných podmínek však získala dostatečnou většinu a vzniká vláda Nové demokracie, PASOKu a Demokratické levice.

V parlamentních i prezidentských volbách ve **Francii** zvítězila levice. Vzhledem k úzké spolupráci Merkelová-Sarkozy se objevovaly před volbami obavy, zda zvolení Françoise Hollanda neohrozí spolupráci francouzsko-německého tandemu. Dosavadní vývoj ale nenasvědčuje, že by mělo dojít oslabení jeho soudržnosti. Hollande ve své předvolební kampani kritizoval Fiskální pakt jako nedostatečný a brzdící hospodářský rozvoj, přičemž volal po podpoře růstu.

Je pravděpodobné, že dojde k zavedení některých **opatření na podporu růstu** na evropské úrovni. Mezi diskutovanými návrhy je posílení kapitálu Evropské investiční banky, zavedení projektových dluhopisů (bondů) na specifické iniciativy v oblasti infrastruktury a objevila se i blíže nekonkretizovaná myšlenka převodu nevyčerpaných prostředků ze strukturálních fondů do prorůstového balíčku.

Na seznam problémových zemí eurozóny se řadí Španělsko a Kypr. V polovině června požádalo **Španělsko** o pomoc. Získalo prostředky ve výši 100 mld €, které plynou do problémového španělského bankovního sektoru, třebaže se nejedná o rekapitalizaci přímo ze záchranných fondů. Tyto prostředky byly také poskytnuty bez dalších podmínek podobných řeckým nebo portugalským s argumentem, že Španělsko již řadu reformních opatření realizuje.

V souvislosti se španělskými problémy se prohloubila debata o **bankovní unii**, která by zahrnovala společný rekapitalizační fond, společný fond pojištění vkladů, centrální regulaci a dohled nad bankovním sektorem. K části těchto návrhů se však staví vlažně Německo.

¹ V rámci projektu Challenging the Czech Tales on European Policies je každý týden připravován monitoring aktuálního dění v Evropské unii. Najdete ho na webových stránkách projektu euro.amo.cz.

Briefing Paper

České národní zájmy po Fiskální smlouvě?

–
Červen 2012

Kypr, jehož ekonomika je silně závislá na Řecku, zvažuje žádost o pomoc ze záchranných fondů. Objevují se spekulace, že Kypru by mohlo pomoci Rusko, které má na ostrově výrazný vliv díky sídlu velkého množství ruských společností. Na celé záležitosti je pikantní, že Kypr přebírá od 1. července předsednictví v Radě EU.

Z uvedeného přehledu je patrné, že **Fiskální smlouva nepřinesla žádná definitivní řešení a nestala se nepřekročitelnou hranou integrace**; je férové dodat, že na to ani neaspirovala. Se svojí hospodářskou situací si neví rady další členové eurozóny a pokračují debaty o krocích, které v praxi znamenají prohloubení integrace (např. bankovní unie, projektové bondy).

Zajímavý pohled přichází z Německa, kde se stále otevřeněji hovoří o **akceptovatelnosti vícerychlostní Evropy**, nebudou-li některé země souhlasit s politickou unií. Na začátku června tuto tezi připustila i Angela Merkelová. Nové návrhy by měla přinést skupina deseti ministrů zahraničí z některých zemí EU (chybí např. Francie), která zpracovává vize další integrace a která byla ustavena ministrem Westerwellem.

Je sice pravdou, že s více rychlostmi se setkáváme i v současné Evropské unii, avšak u oblastí, které jsou rozdílnou mírou integrace zasažené, platí princip inkluzivity či otevřenosti, který nemusí přestat nové návrhy. S rozšiřováním oblastí, ve kterých bude vícerychlostní princip integrace uplatněn, může být ovlivněno nejenom fungování institucí (stabilnější hlasovací bloky), ale fungování vnitřního trhu. Myšlenky o Evropě více rychlostí navíc nepřímou mírou míří na britský problém, neboť Londýn je pro řadu zemí nežádoucí brzdou v další integraci. Ochota postupovat bez účasti Británie – jako v případě Fiskální smlouvy – se může projevit v dalších oblastech, například u daně z finančních transakcí.

Tento přehled dynamického vývoje na evropské úrovni navíc ukazuje, jak **česká politická debata zaostává za diskuzemi a děním na evropské úrovni**. Proběhla sice poměrně kvalifikovaná a potřebná debata o změně článku 136 Smlouvy o fungování EU, který na jaře prošel oběma komorami parlamentu, avšak politickému diskurzu dominují především korupční kauzy a na vážnou politickou debatu o českých zájmech po Fiskální smlouvě se nedostává.

Otázky k dalšímu směřování České republiky v EU

Při hledání odpovědí na otázky spojené s dalším směřováním České republiky v rámci EU je důležité vidět současné **ekonomické a politické vazby ČR**.

Briefing Paper

České národní zájmy po Fiskální smlouvě?

—
Červen 2012

Hospodářsky je Česká republika **vázána** především **na střeoevropský region**, neboť většina jejího vývozu plyne do Bavorska, Saska, Polska, Slovenska a Rakouska. Podle doporučení Evropské komise k naplňování národního plánu reforem se sice Česká republika může pochlubit relativně nízkým zadlužením, avšak nedostatky její ekonomiky se projevují v řadě dalších oblastí. Fiskální změny podle Komise málo přispívají k dlouhodobému růstu, efektivitu veřejné správy limituje její nestabilita a nízká kvalita a je zde nutnost posunout ekonomiku k inovacím, které by měly představovat zdroj růstu. Na hospodářských výsledcích ČR se mohou negativně podepsat problémy s čerpáním evropských fondů. I premiér připustil, že mohou vést až k deficitu ve výši 6 % HDP. Čerpání je v současné době zastaveno kvůli korupčním kauzám a selhání auditu.

Politicky sdílí Česká republika vizi dalšího směřování EU s Velkou Británií. Ideologická spřízněnost vlád, ve kterých dominuje skeptický postoj k dalšímu prohlubování integrace, se projevil při nepodpisu Fiskální smlouvy. Česká republika také sama sebe řadí do „odpovědného severu“ EU, který zahrnuje mj. Německo, skandinávské země a Velkou Británii. Kromě důrazu na odpovědné zacházení se státními financemi se tato vazba projevila i v podpoře čistých plátců do rozpočtu EU, kteří prosazují úsporný Víceletý finanční rámec EU na léta 2014-2020. Na druhou stranu ČR spolupracuje se skupinou tzv. kohezních zemí, které usilují o zachování robustní kohezní politiky v příštím programovacím období.

Na základě přehledu posledního vývoje EU a pozice ČR v EU je **možné položit několik otázek dalšího směřování ČR**. Jak bude Česká republika reagovat na další kroky konsolidace/integrace eurozóny? Má ČR jasno v tom, čeho chce strategicky dosáhnout? Nehrozí ČR marginalizace? Existuje rozpor mezi ekonomickou realitou ČR a postojem k rozpočtu EU?

Briefing Paper

České národní zájmy po Fiskální smlouvě?

–
Červen 2012

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) je nevládní organizace založená za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám a patnáctileté historii je AMO vnímána jako přední nezávislý zahraničněpolitický think-tank v České republice.

K DOSAŽENÍ SVÝCH CÍLŮ ASOCIACE:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM

Výzkumné centrum AMO bylo založeno v říjnu 2003 jako jeden z hlavních pilířů činnosti Asociace zaměřený na výzkum, analýzu a popularizaci výzkumu v oblasti mezinárodních vztahů a zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky. Náplní činnosti Centra je přispívat k identifikaci a analýze problémů důležitých pro zahraniční politiku ČR a její postavení v současném světě. Centrum poskytuje nezávislé analýzy, vytváří prostor pro odbornou i veřejnou diskusi o problémech mezinárodní politiky a navrhuje jejich možná řešení. Činnost Centra lze rozdělit do dvou základních, vzájemně provázaných oblastí: výzkumu a expertní analýzy na straně jedné a zprostředkování politického a odborného dialogu na straně druhé. Všechny doposud publikované publikace naleznete na [webových stránkách AMO](#). Kratší komentáře a vyjádření analytiků a dalších spolupracovníků k současným událostem naleznete také na [blogu AMO](#).

Buďte v obraze a sledujte nás i zde!

